

Motion till riksdagen 2025/26:3928

av **Tony Haddou m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2025/26:145 Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2025/26:145 Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med en översyn av förslagen på migrationsområdet i syfte att säkerställa en harmonisering med övrig berörd lagstiftning, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett nytt förslag där det tydligt framgår att endast utlänningar som har utvisats på grund av grova brott eller som bedöms utgöra en säkerhetsrisk ska kunna meddelas inhibition av verkställigheten och tillkännager detta för regeringen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag om en ny ordning för vissa utlänningar när det finns ett hinder som inte är bestående mot att verkställa ett beslut om avvísning eller utvisning. Syftet sägs vara att skapa förutsättningar för ett effektivare återvändandearbete och att

stärka statens förmåga att hantera individer som utgör ett hot mot den allmänna ordningen eller säkerheten och som under viss tid inte kan avlägsnas från landet.

Förslagen innebär bl.a. att:

- verkställigheten som huvudregel skjuts upp (inhiberas) i stället för att utlänningen beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd,
- utlänningen får åläggas anmälningsskyldighet och samtidigt förbjudas att lämna ett vistelseområde (områdesbegränsning),
- den som bryter mot anmälningsskyldighet eller områdesbegränsning kan dömas till fängelse i högst ett år,
- utlänningen tilldelas en boendeplats på ett av Migrationsverkets boenden och ska som huvudregel bo enbart där för att ha rätt till ekonomiskt bistånd, och
- utlänningens rätt att arbeta och tillgång till välfärdsförmåner begränsas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2026.

1 Inledning

Tidöregeringens migrationspolitiska huvudsakliga syfte är att förhindra och avskräcka människor från att söka sig till Sverige, och samtidigt göra det svårare för dem som ändå tar sig hit och för dem som redan är här att leva i Sverige. Tidöpartiernas mål att så snabbt som möjligt försäkra för människor på flykt har på mycket kort tid lett till ett svåröverskådligt regelverk, med en komplicerad lagstiftning och därmed en försämrad rättssäkerhet. Detta är något som har påtalats av en rad remissinstanser vid varje ny proposition som har levererats i ett rasande tempo på det migrationspolitiska området.

Den nu aktuella propositionen skiljer sig i det avseendet inte från övriga Tidöpropositioner. Förslagen går i samma riktning och innebär betydande inskränkningar i rättssäkerheten. Enligt regeringens förslag ska inhibition av verkställigheten kunna meddelas om:

- utlänningen förekommer i ett säkerhetsärende enligt utlänningslagen,
- utlänningen är utesluten från att anses som flykting eller alternativt skyddsbehövande,
- utlänningen har vägrats flyktingstatusförklaring,
- utlänningen har utvisats på grund av brott,
- utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning eller säkerhet,

- eller om det i övrigt finns särskilda omständigheter hänförliga till utlänningens levnadssätt som motiverar det.

På inhiberingen följer, enligt propositionens förslag, även begränsningar i rätten att arbeta, i rätten att röra sig fritt, i rätten rätt till självvalt boende samt en begränsning av välfärdsförmåner. Överträdelser av anmälningsskyldighet och områdesbegränsningen ska enligt förslaget ge upp till ett års fängelse.

2 Vänsterpartiets synpunkter

Vänsterpartiet avslår proposition 2025/26:145, Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder.

Sammantaget innebär förslaget alltför betydande inskränkningar vad gäller mänskliga rättigheter. Man öppnar för godtyckliga bedömningar som riskerar att drabba enskilda människor på ett oproportionerligt och rättsosäkert sätt. Det kan Vänsterpartiet inte acceptera.

2.1 Utlänningens levnadssätt

Särskilt allvarligt i proposition 2025/26:145 är förslaget att den otydliga formuleringen ”särskilda omständigheter hänförliga till utlänningens levnadssätt” ska kunna leda till inhibition av verkställighet, och allt som följer med ett sådant beslut enligt propositionens övriga förslag.

Begreppet saknar tydlig avgränsning och preciserad innebörd i lagtext.

Remissinstanser såsom Asylrättscentrum, Institutet för mänskliga rättigheter och Sveriges advokatsamfund har riktat skarp kritik mot förslaget och Vänsterpartiet delar denna kritik.

Lagstiftningen ska vara så klar att den enskilde i rimlig utsträckning kan förutse konsekvenserna av sitt handlande. Ett sådant krav på förutsebarhet i lagstiftningen är en grundläggande princip i svensk rättsordning och en förutsättning för en rättsstat.

Uttrycket ”särskilda omständigheter hänförliga till utlänningens levnadssätt” uppfyller inte detta krav.

I själva verket kan begreppet ”levnadssätt” i praktiken komma att omfatta en mycket bred krets av omständigheter: sociala relationer, ekonomiska förhållanden, livsval, beteenden som inte är kriminaliserade men som av vissa uppfattas som klandervärda,

eller andra faktorer som ligger nära individens privata sfär. Utan tydlig avgränsning riskerar detta att ge myndigheter mandat att väga in moraliska eller normativt färgade bedömningar. Det är oförenligt med rättsstatliga principer.

När lagstiftningen är alltför öppen uppstår problem redan i det första ledet – kravet på att inskränkningen ska vara tydligt föreskriven i lag. Vänsterpartiet är inte ensamma om uppfattningen att propositionen inte uppfyller ens detta krav. Risken för godtycke och oenhetlig rättstillämpning är betydande.

Migrationspolitiken ska vila på rättsstatliga principer och respekt för mänskliga rättigheter. Otydliga och expansiva rekvisit som ”levnadssätt” hör inte hemma i en rättssäker lagstiftning. En åsikt som Vänsterpartiet delar med bland annat Asylrättcentrum, Sveriges advokatsamfund, Institutet för mänskliga rättigheter och Justitieombudsmannen. För att bara nämna några av många.

2.2 Övriga synpunkter

Vänsterpartiet ifrågasätter lämpligheten i att föreslå ytterligare nya bestämmelser när det pågår så många parallella processer inom det migrations- och straffrättsliga området som får bäring på de samlade konsekvenserna av förslagen. Liksom Vänsterpartiet har en lång rad av myndigheter och organisationer betonat vikten av att samordna lagstiftningen med andra parallella lagstiftningsprojekt. Bland annat Justitiekanslern, Barnombudsmannen och Asylrättscentrum framhåller att den långa rad av förändringar som genomförts på migrationsområdet de senaste åren gör det mycket svårt att överblicka hur regeringens olika rättighetsinskränkningar samverkar, varför det följaktligen också blir mycket svårt att bedöma dess konsekvenser. Kort och gott är det helt enkelt inte längre möjligt att fullt ut bedöma om alla inskränkningar som Tidöpartierna genomför verkligen harmonierar.

Innan ytterligare begränsningar genomförs bör regeringen därför återkomma med en översyn av förslagen på migrationsområdet i syfte att säkerställa en harmonisering med övrig berörd lagstiftning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vidare ifrågasätter Vänsterpartiet om verkställighetshinder i praktiken verkligen är tillfälliga. Vi vill särskilt lyfta den varning som Svenska Röda Korset framför i sitt remissyttrande, nämligen att en långvarig rättslig osäkerhet riskerar uppstå. Brottsförebyggande rådet (Brå) ser samma risk och menar att begränsningar i rätten till bistånd och arbete riskerar leda till långvarig ekonomisk utsatthet och därmed ökad risk

för kriminalitet. Brå lyfter specifikt att personer som vistas länge i Sverige bör kunna få tidsbegränsat uppehållstillstånd i stället för långvarig inhibition.

Sammanfattningsvis menar Vänsterpartiet att förslagen innebär alltför omfattande inskränkningar i grundläggande mänskliga rättigheter. Liksom flera remissinstanser ifrågasätter vi dessutom om de föreslagna reformerna verkligen leder till effektivare verkställighet, eller om de i stället skapar långvarig rättsosäkerhet och social marginalisering som kommer slå tillbaka negativt på samhället som helhet.

3 Säkerhetsrisk eller utvisning p.g.a. brott

Vänsterpartiet avslår proposition 2025/26:145 i sin helhet. Inklusive förslagen som rör anmälningssplikt, områdesbegränsning, begränsningar i rätten att arbeta, inskränkningar i bistånd samt tilldelning av boende utan överklagandemöjlighet.

I sak anser Vänsterpartiet dock att det är rimligt att inhibition av verkställigheten ska kunna meddelas om utlänningen har utvisats på grund av brott eller om utlänningen utgör en säkerhetsrisk.

Vi kan dock inte se hur denna proposition, så som den är formulerad, skulle kunna rama in enbart dessa målgrupper. Regeringen påstår sig förvisso ta sikte på just säkerhetsärenden och personer som utvisats på grund av brott, men tillämpningsområdet är inte så snävt formulerat.

Vänsterpartiet och en rad remissinstanser menar att propositionens breda och vaga formuleringar öppnar för oförutsägbara tolkningar och därmed innebär en påtaglig risk för att även andra kategorier av utlänningar – vars situation inte nödvändigtvis motsvarar den bild som ges i propositionens övergripande motivering, och som Vänsterpartiet ställer sig bakom – kan komma att omfattas i praktiken. Det är enligt Vänsterpartiet inte acceptabelt.

Regeringen bör därför återkomma med ett nytt förslag där det tydligt framgår att endast utlänningar som har utvisats på grund av grova brott eller som bedöms utgöra en säkerhetsrisk ska kunna meddelas inhibition av verkställighetshinder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Tony Haddou (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Håkan Svenneling (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Gudrun Nordborg (V)

Jessica Wetterling (V)